

Commissiedebat

Netcongestie

24 januari 2024

Inbreng Interprovinciaal Overleg

Alle provincies hebben te maken met volle elektriciteitsnetten. Grote bedrijven staan in de wachtrij om aangesloten te worden op het net en de energietransitie dreigt vertraging op te lopen. Met het recente nieuws over congestie op het laagspanningsnet komen ook woningbouw en MKB'ers die aangesloten willen worden in gevaar. Netcongestie dreigt Nederland opnieuw op slot te zetten.

Met deze inbreng benadrukken de provincies het nut en de noodzaak van de vier sporen binnen de netcongestie kabinetsaanpak en stellen wij twee aanvullende sporen voor. Aanvullend benadrukken wij het belang van energiebesparing en vraagbeperking. En stellen wij aanvullende (onconventionele) maatregelen voor om netcongestie tegen te gaan.

Verbreed aanpak met duurzame alternatieven, arbeidsmarkt en energiebesparing

Voor provincies is het cruciaal dat bewoners en bedrijven toegang hebben tot energie. Daarom moet alles op alles worden gezet om de stroomvoorziening op orde te brengen. Zeker omdat duurzame alternatieven, zoals warmte en waterstof, in veel gevallen nog niet voldoende beschikbaar of betaalbaar zijn. De minister wil inzetten op vier sporen: sneller bouwen, beter benutten, flexibel gebruik en slim laden en verduurzamen. De provincies onderschrijven dit en roepen op hier twee sporen aan toe te voegen:

➤ **Maximale inzet op duurzame alternatieven**

Door de groeiende elektriciteitsvraag, zal het net niet kunnen voorzien in alle energiebehoeften. Daarom dient maximaal ingezet te worden op alternatieven als waterstof, warmte en groen gas. Voor bijvoorbeeld de verduurzaming van de gebouwde omgeving is warmte een uitstekend alternatief. Om dit te faciliteren zijn de juiste condities rondom het ontsluiten van warmtebronnen, het afdekken van investeringsrisico's en de betaalbaarheid voor bewoners nodig.

➤ **Een arbeidsmarktagenda netcongestie**

Het oplossen van netcongestie vraagt veel uitvoeringscapaciteit van installateurs, vergunningsverleners en beleidsmakers bij onder meer overheden, bouwbedrijven en netbeheerders. Om deze opgave waar te maken is een forse investering in human capital nodig, met een concreet plan om voldoende arbeidskrachten te werven, om te scholen en op te leiden.

Naast het toevoegen van deze sporen, blijven provincies de waarde van energiebesparing en vraagbeperking benadrukken. Alle elektriciteit die niet verbruikt wordt, hoeft niet te worden opgewekt en getransporteerd. Dit vraagt een blijvende inzet van het Rijk op energiebesparing en vraagbeperking.

Meer onorthodoxe maatregelen nodig

De minister roept op tot onorthodoxe en ingrijpende maatregelen en doet daarvoor een aantal voorstellen. Meer is nodig om te zorgen dat Nederland van het slot komt. Wij stellen voor:

➤ **Versnel ruimtelijke inpassing en vergunningverlening**

- Maak een uitzondering op de stikstofnormen voor netinfrastructuur. Over het algemeen zijn dit projecten die op termijn een forse stikstofreductie genereren.
- Verken de mogelijkheid om netinfrastructuur te bouwen zonder (onherroepelijk verklaarde) vergunningen. Dit verkort de doorlooptijd van ruimtelijke procedures.
- Verplicht gemeenten om in nieuwe bestemmingsplannen ruimte te reserveren voor netinfrastructuur. Bijvoorbeeld door een deel van ruimte op bedrijventerreinen te reserveren.
- Verken de mogelijkheid tot standaardisatie van de grondprijs. Door grondeigenaren verplichten te werken met één gestandaardiseerde grondprijs voor alle typen netinfrastructuur.
- Verken of frequenter gebruik van doorzettingsmacht van het Rijk winst oplevert voor het versneld realiseren van de netinfrastructuur.

➤ **Neem maatregelen om het net te ontlasten**

- Zorg ervoor dat nieuwe contractvormen – die onder meer flexibel gebruik van het net en energiedelen mogelijk maken – met spoed beschikbaar komen, juridisch gelegitimeerd zijn en voldoende comfort geven voor deelnemende partijen. Zo stimuleren we de ontwikkeling van het decentrale energiesysteem, waardoor minder transportcapaciteit nodig is.
- Versnel de warmtetransitie door als Rijk investeringsrisico's af te dekken, de Warmtewet versneld te implementeren, warmtepomp gebiedsgericht stimuleren en draagvlak bij Nederlanders te vergroten. Op die manier kan de druk op de stroomnetten worden verminderd.
- Stel energie-eisen aan nieuwe gebiedsontwikkelingen. Bijvoorbeeld dat deze in de basis energiepositief dienen te zijn, door in eigen opwek, opslag en transport van energie te voorzien. Het dichterbij brengen van vraag en aanbod is essentieel om het hoofdnet zo veel mogelijk te ontzien.
- Maak reserveringssystematiek voor netcapaciteit mogelijk. Geef netbeheerders de mogelijkheid om netcapaciteit beschikbaar te houden voor toekomstige maatschappelijke (gebieds)ontwikkelingen.
- Vergroot bewegingsvrijheid van netbeheerders, door onder meer de inzet van systeembatterijen ter ontlasting van het net als gereguleerde taak onder te brengen bij netbeheerders.

➤ **Bied handelingsperspectief aan bedrijven**

- Schep als Rijk duidelijkheid rondom de (on)beschikbaarheid van alternatieven – waterstof, warmte en groen gas – en de termijn. Zo krijgt de industrie handelingsperspectief om op andere manieren te verduurzamen en wordt het aantrekkelijker om te investeren in alternatieven voor elektrificatie.

- Geef netbeheerders de mogelijkheid om transporttarieven tijdsafhankelijk te maken. Zodat er een prijsprikkel bij bedrijven ontstaat om pieken te mijden. Geef ook op netcongestiekaart aan op welke tijdstippen er nog wél capaciteit beschikbaar is.
- Maak het mogelijk dat netbeheerders proactief energiedata van bedrijventerreinen op kunnen delen, om toepassing van energie-uitwisseling en energiehubs te versnellen.
- Onderzoek wat er mogelijk is om de huidige vraag permanent te flexibiliseren. Bijvoorbeeld door een aanpassing van de tariefregulering of door normering waardoor een bedrijf verplicht een bepaalde hoeveelheid flexibiliteit in de vraag moet creëren.

Voorstander van stevige update LAN

Wij zouden graag zien dat bovenstaande maatregelen die door provincies worden voorgesteld opgenomen worden in een stevige update van het LAN. Zodat het Rijk de regie houdt op het totale pakket aan maatregelen en netcongestie zo veel als mogelijk voorkomen en opgelost wordt. Gezien de rol van provincies en gemeenten bij veel van de maatregelen rondom netcongestie, benadrukken wij dat het cruciaal is dat de decentrale overheden gefaciliteerd worden om de juiste dingen te doen. Dat betekent passende wet- en regelgeving, duidelijke kaders vanuit het Rijk en voldoende uitvoeringsmiddelen om onze taken in het tegengaan van netcongestie zo goed als mogelijk in te vullen.

Provincies zijn onderdeel van de oplossing

Provincies voelen zich verantwoordelijk om proactief bij te dragen aan het voorkomen en oplossen van netcongestie. Provincies pakken verantwoordelijkheid en regie op tal van acties – in lijn met wat tussen overheden is afgesproken in het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) en met het integraal programmeren van het energiesysteem (pMIEK). Provincies faciliteren onder meer de realisatie van energy hubs en werken aan ruimtelijke kaders voor grootschalige batterijen. Provincies richten inpassingsteams in om netuitbreidingen versneld te realiseren, maken afspraken met netbeheerders en gemeenten over verdeling bevoegd gezag, onderzoeken de potentie van nieuwe warmtebronnen en maken werk van de regionale distributie van waterstof. Mede ingegeven door de problemen op het net is in iedere provincie een 'Energyboard' ingericht. Hiermee wordt door provincie, gemeenten en netbeheerders gestuurd en afgestemd op regionale netcongestie acties.